

החברותא

פנימי

גליון מס' 5

בטאון לחברים

יום ו' עש"ק פרשת משפטים כ"ח שבט תשמ"ז

דבר החברותא

בעמדינו בפרשת שקלים עלינו להסיק מסקנות והחלטות מעשיות, בנוסף למעלת עצם הקריאה בחינת "ונשלמה פרים שפתינו", בראש וראשונה היא מסמלת חסרון הפרט ושלימות הכלל, דהקפידה תורה דייקא מחצית השקל להורות אדם כיחיד יהא מעלתו אשר יהא נחשב לפגום וחסר חשיבות אולם בהצטרפותו והתאחדותו עם הזולת נוצר שלימות.

בכך התורה לא מסתפקת, כי אף שכולם זקוקים זה לזה ומתאחדים, בכל זאת עדיין יש יתרון — מעלה ל"ראשים" לעומת פשוטיהם בהתבלטות תרומתם ונדבת לבם, לפיכך גזרה אומר "העשיר לא ירבה", דתנאי עיקרי לאחדות הוא ביטול היש והנחת עצמותו כליל בהתמזגו עם העני, עד שאין בינו לבין העני ולא כלום.

היבט נוסף של גישת התורה לאחדות, אנו מוצאים לאור העובדה שאסור לספור יהודים בספירה ישירה כי האדם נברא בצלם אלקים לפיכך הוא אין סוף, שני פעמים אין סוף אינם כפלים א"ס וכל שיטה סטטיסטית באיזה צורה שהיא מאבדת את הצדקתה ונעשה מטעה, דהרי כל ענין המספר מושתת על העובדה הכמותית ובני ישראל הם "איכות" ולא "כמות", ולכן אין מציאות לספר אותם כגופים מחולקים אלא כולם מתגלמות במציאות אחד "בני בכורי ישראל" (שמות צ' כ"ב) ולא ניכר כל אחת כישות מסויימת והסופר אותם הוא נרגן מפריד אלוף ותוצאותיו מחרידות.

בדורינו בעקבתא דמשיחא בכדי להשלים בניית בית מקדש השלישי חובת השעה להתאחד כולנו יחד בהשוואה גמורה למקטן ועד גדול, מבלי להתייחר אחד על השני גם אם נדמה לו שבכוחו ויכולתו לעשות יותר וכוונתו לש"ש, ידוע ידע כי מקצץ הוא בנטיעות כרם ישראל וכקוטע אבר מאבריו הוא.

העולה מכל זה, אין זכות קיום לעם ישראל כ"א בזכות ובכח האחדות המוחלטת משווה קטן וגדול ובזה הם מתרבים כחול הים אשר לא יספר, וברכה עד בלי די עד ביאת משיח צדקינו בב"א.

פנינים יקרים

הנה אנכי שלח מלאך וגו' אל תאמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו (שמות כ"ג כ') ופירש"י שהוא מן הכת שאין חוטאין ולכאורה המקרא אומר דרשינו דהסיום כי שמי בקרבו נראה כנתינת טעם על שלא ישא לפשעכם ובאמת אדרבה הרי חנון ורחום שמו ובידו לסלוח (ועי' רש"י שמסרס את הפסוק).

אך יבואר הכתוב לפי הנודע דמלאך זה הוא מט"ט (רש"י) ובבראשית (ה' כד) כתי' ויתהלך חנון את האלקים ואיננו וברש"י שם צדיק ה' וקל בדעתו להרשיע ובתנ"י יונתן שם כ' שנהיה מלאך מט"ט, מובן מזה ב' דברים, א' היותו בן אדם לשעבר הופך אותו למלאך מליץ טוב כי ידע יצרינו ולכן נבחר להנהיג את ישראל, ב' היות ושלל ממנו בחירה להרשיע כי המלאך אינו בעל בחירה א"כ זהו פגם בשלימותו, ותיקונו שינהיג את העם בעלי בחירה וע"י מניעתם מן החטא מסיבת פחד-המלאך, יתעלה מט"ט לשלימותו וזהו כוונת הכתוב "אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם" כי הרי כל תיקונו של המלאך תלויה בכך ואם תחטאו אתם גורמים פגם למט"ט ולכן לא ישא ומסיים "כי שמי בקרבו" כלומר לעת עתה הרי אין לו בחירה ורק שם ה' הא שפועל בקרבו ולכן זקוק הוא לעם ישראל לתקן את הפגם.

השי"ת צמצם עצמו ומתגלה אלינו בדמות היצר שאינו מתעייף לעולם מלהלחם עם האדם על אף מלחמת האדם ביצרו שנים רבות להגיע לשלימות, ועבודת האדם היא, שיכיר בעצמו, שעל אף מלחמתו התמידית, עדיין יצרו בקרבו ומפתחו שוב לעוון או לקבל לשון הרע במחשבתו, כי אילולי זאת ידמה בנפשו כי הגיע לשלימות, והצמצם המקום ברוך הוא במחשבה זו של היצר שחודר אליו בעקשנות ובחוזק כפי שהי' טרם החל בעבודתו, וחוזר ושונה בפתויו – ללמדו מהותו, – עדיין יש לך מה לתקן, ורק הסיבה היא מונעת אותך מלפגום.

אך האדם מתיימשך במאבקו בזמן שאותו מחשבה היא גילוי שכינה בתחתונים שמתגלה אלינו ללמדנו כמו שהקליפה אינה מתעייפת אינה נשברת או מתיימשת וממשיכה במאבקה על אף מלחמתה עמנו עשרות בשנים, כמו כן, תפקידנו לא להתעייף כי תיקון נפשנו הוא מאבקינו התמידי לא להתיאש, והוא הוא גילוי שכינה בתחתונים ולא המעשה הטוב הוא תיקונו.²⁰

כשהאדם אינו נאבק עם עצמו, שמחשבתו לפגום, הוא צימצומו יתברך, ונשבר, מחשבה זו נהיית קליפה, אך כשהאדם מוצא שהקליפה היא צמצומו יתברך שבא ללמדו שמלחמותיו אפס המה, הרי מחשבה זו נהיית מציאות שלמות, והולך מחיל אל חיל למדרגה גבוהה יותר.

וגם בהשיגו כל זאת על אף התגברויותיו עד הלום, הקליפה שבה אליו מאות אלפי פעמים²¹ ומנקרת במוחו לפגום כבטרם החל בעבודתו, דבר זה בא ללמדו שעדיין יש לו מה לתקן, ומשום כך סכנתו בעינה עומדת²¹ ואל יתעייף במאבקו מפני שכל המטרה שהקליפה חוזרת וחוזרת אל מחשבתו עוד ועוד, ללמדו, כיצד לא הי' מתגבר ולא הי' מוסר נפשו אליו יתברך אילולי סיבתו, וזהו "ומבשרי אחזה אלו-ה"²² ואף בהגיעו למדריגה שאינו מתעייף, גם שם הוא בסכנה גדולה שלא יאמר "בחנני ונסני".²³

ואף שמגיע לבחינת "לבי חלל בקרבי"²⁴ והוא בשלימות בחינת "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו"²⁵ חי וקיים בחינת שלימות – משיח, גם שם עודנו מסוכן ומתיירא מפני ה"עון עקבי יסובני"²⁶ כי א"א לו להנקות מעוונות שאדם דש בעקבו, כי האיך יתכן שנקי הוא ועדיין לא הגיע לבחינת "כל עצמותי תאמרנה ה'".²⁷ – "לך דומיה תהלה", משום כך נדבקות בצדיק אמת נשמות אלו כדי לתקנם בשלימות כי ע"י פגמיו נשארו הם נשמות ערטילאות.²⁸ ואפי' אם נשמה ערטילאית אחת לא תתעלה הצדיק עדיין אינו בשלימות, והוא בבחינת "עמו בנוכי בצרה".²⁹

אמרו חז"ל³⁰ "אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד" ו"א שבביאת המשיח לא יהיו החיים שונים מחיינו כיום, ואינו כמחשבתנו שימים אלו אינם בהשגתנו, אלא "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך", ופשוט הוא, כיון שהאדם בשלימות העבודה נהי' מציאות שלמות הוי' משום שכל מציאות הקב"ה בבחינת נפש נהי' אצל האדם בבחינת גוף, ונהי' שלימות הגוף, ו"א שהאדם שב למצבו הראשון דרך כל הסיבות שעבר עד עקבתא דמשיחא והעלה כל הניצוצות והנשמות הערטילאות שבאים ממנו (כי אין אדם אשר אין בו נשמות ערטילאות מחטא עץ הדעת) וכשהגיע הגוף לכך, הגיע לשלימות, וזהו הגוף של ימות המשיח, ולגוף זה אין ספיקות או התנגדויות, כמו שבקוב"ה לא שייך התנגדות שהוא יחיד בעולמו.

²⁰ זהר דף קנ"ח ע"ב תרומה: נביא דהוה אשתמודע בה צווח ואמר למארה תורה חכמים באורייתא ועתירין בה ושמחים בה בחלקם צוח לגביה ואמר כה אמר ה' אל יתהלל וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי דוד דהוה ידע בה אמר אם תחנה עלי מחנה לא אירא לבי וגו' בזאת אני בוטח וכו', עיין שם באריכות.²¹ כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו (סוכה נב).²¹ אל תאמין באצמך עד יום מותך שהרי יוחנן כה"ג וכו' ולבסוף נעשה צדוקי (ברכות כט - אבות ב' ד')²² איוב י"ט כ"ו, תהילים כ' ב'.

אדם הראשון הי' בשלימות, ³¹שצמצם הקב"ה עצמו בו בבחינת גוף מכיון שרצה הקב"ה בבחירה ולא כמלאך, צווה מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת לא תאכל ³²ובציווי זה נתן לו בחירה, מהו הבחירה? מצב של סכנה, ומיד כשצווה, נפלה עליו אימת אלוקים — פחד — דהיינו כשאמר לו "לא תאכל" פחד האדם שמא יאכל שכבר השיג את יסוד האין של הגוף, מכיון שהקב"ה מציאות אין (נעלם וגם אין סוף לאחדותו) נתן לאדם להשיגו במציאות אין, בבחינת גוף עד כמה שיכול להשיג לפי השגת האנוש, שנתן גבול עד כמה שאפשר להשיגו, כמו שאמר למשה "כי לא יראני האדם וחי". ³³

מכיון שפגם, הוריד כל הנשמות לתהום רבה, מפני שברא הקב"ה את אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו, ³⁴וממנו הושתת העולם והיו בו נשמות כל בני העולם, והי' למעלה מן הזמן ונכלל בכל הזמנים בבחי' "אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור" — לכן בפגמו הוריד לשאול כל הנשמות בכל הדורות.

ואם לא הי' פוגם הי' מעלה כל הניצוצות ³⁵בבחינת גוף ולא היה צריך בבריאה של נפשות הפרים ורבים הצריכות לעבור את תיקן העולם, והי' מציאות הויה-בנפש שהוא למעלה מהשגתו ³⁶"דום לה' והתחולל לו" - "לך דומיה תהלה" ³⁷והי' בבחינת שלימות הגוף.

הקב"ה אווה תהלה מקרוצי גושי חומר, לכן עלה ברצונו לצמצם עצמו ולהיות מציאות בחירה — אדם, וגירה הנחש על עצמו, ומדוע נצחו הנחש? (את האדם), מפני שהאדם לא נהי' שלימות הגוף כשלימות הנפש, דרך שלימות הגוף, בבחינה שלפני חטא עץ הדעת.

ולכן העבודה היא, לא להתעלם ³⁸ממציאתנו שהיא אין, כשלונות — סכנה, ³⁹כמו שהקב"ה מציאות אין ⁴⁰למעלה מהשגתנו, כך ברא את האדם בבחינתו — מציאות אין — אך עם בחירה, ולכן כל עבודתו להוודע מציאותו שהוא אין, שהוא מלא כשלונות, ולא ישבר כשיגלה את פחיתות ערכו, ובשלונותו לא יתנשא, אלא יזכור את חסרונותיו, וידע שגם כשלונותיו הם סיבה מאתו יתברך ⁴¹, ולפיכך הוא נמצא בסכנה תמידית שמא ישכח האין, ומלחמתו צריך שיהי' בבחי' "דומיה" ⁴²"לך דומיה תהלה" "ומבשרי" מהאין — איך אני חי, "אחזה אלוהי", ומזה הוא מגלה שיש אין, — "חכמה מאין תמצא" ⁴³(סיבה) וכשלא יתעלם ממציאותו גוף, ממילא הוא חי בסכנה, ומגיע לתכלית השלימות בגוף שנהי' הגוף כליל נפש כלפני הבחירה ונקרא מעביר על מדותיו, כמדותיו של הקב"ה שאף שהעכסנוהו מעביר על מדותיו ומוחל עוונותינו, כך הוא שעל אף עוצם תאוותיו מעבירם להקב"ה ואינו נותן מהם לגופו מאומה ומעביר על מדותיו, כמדותו של הקב"ה שברא הבחירה, כך הוא מעביר על בחירתו, ז"א שנהי' ללא בחירה, וכשאנו כולנו הנשמות הערטילאות נגיע לכך, זהו שלמות משיח.

²⁴שם ק"ט כ"ב. ²⁵שם פ"ט כ"א. ²⁶שם מ"ט ו'. ²⁷שם ל"ה י'. דוד כל אבר ואבר שלו קלס להקב"ה (פס"ר ט.ב.) ³⁰ברכות לד': סנהדרין צ"א: צהר א' ק"ל ג' כ"ה. ³¹בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון טעו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו שירה (ב"ר ח') ³²בראשית ב', י"ז ³³שמות ל"ג כ'. ³⁴חגיגה יב. ברא"ר ח' פ"ד ³⁵א"א. ³⁶א"ר לולא שחטא היה שולט במלאכים, וזה"ח יד. ³⁷תהילים ל"ז. ³⁸שם ס"ח ב'. ³⁹כל מאן דליביה גס ביה שוכח מה שחוטא (זהר ג' כ"ג). ⁴⁰נתינו גדולה לדוד אמר "ואנכי תולעת ולא איש" (חולין פ"ט) - "לא מרובכם בחר ה' בכם מכל העמים כי אתם המעט (ואתחנן ז') (ענין בפ"י רש"י בפירושו על הפסוק) ⁴¹נמצא ואין עת אל מציאותו נעלם וגם אין סוף לאחדותו. ⁴²אין אדם עומד על דב"ת אל א"כ נכשל בהן. (שבת ק"ט, ק"כ.) בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא לא חטאו לא באנו לעולם (ע"ז ה.) בא וראה חיבתן של ישראל שעבירותיהן מביאות אותם לידי מעלות גדולות כ"ש זכויותיהן ואם עבירתן גרמה לכל העולם שיחיו וזכותם על אכ"כ, מי גרם לפי' שקלים העבירה של העגל (פסיקתא רבתי י.) (ענין פרי הארץ פ"י כי תשא — וכן אמרו רבותינו ז"ל יב' ע"י א"י) ⁴³תהילים ס"ה ב' ⁴⁴איוב פ"ח יב.

יש הרבה להתריע על הנוהג הנפסד לשוחח לפני התפילה ובפרט באמצע התפילה. בחזרת השי"ץ ובקריאת התורה וכדו'. זהו זלזול בהבנת ענין התפילה שהוא גבוה ונשגב מבינתנו. התפילה היא שורש אמונתנו הצרופה בהשי"ת שלפנינו אנו מתיצבים לשפוך שיח לבבנו. תקנת חכמינו ז"ל להתפלל אליו יתברך מדי יום, מגלה עד היכן חיבתו אלינו עד כדי כך שהורשינו לדבר אליו בלשון נוכח "ברוך אתה" כמו בן אל אבא המתחטא ומתפנק אליו שימלא לו משאלותיו, והרי זה נוגע בעצם האמונה שאנו מאמינים שהוא עומד לנגדנו ואנו מתרפקים על השכינה ברגשי תחנונינו. לא פעם אמר הרב שליט"א כי יהודי המתיצב להתפלל ומשוה לפניו כאילו הוא עומד נגד שכינת עוזנו ומדבר אליו דברי תפילה באמונה חושית חזקה – יכול להיות לבו סמוך ובטוח שייענה בבקשתו, כי אם מדבר בן אל אביו – אביו מתיחס אליו כמו לבן. אולם דא עקא: או שאינו חושב כלל על מעמדו בעת ההיא, אלא על כל מיני הבליים ורק פיו ממלל זורק מלים מן השפה ולחוץ בלי כל התבוננות, או שכן חושב ואפילו מכון פירוש המלים אלא שאינו מצייר לעצמו שהשכינה נגדו, ותפילתו כמצות אנשים מלומדה, שגרתית מהרגל של שנים.

לכן אין זה פלא שיכולים לדבר בשעת התפילה, מבלי לרדת לעומק הענין. לך נא וראה מה שכותב בענין התפילה רבי מענדל וויטעפסקער זצ"ל (ויגש) "כשמדבר דבריו, העיקר הוא להתבטל מן המידות מפני פחדו יתברך העומד לפניו וכלות נפשו אליו לדבקה בו, והדביקות הוא להתקשר עצמותו באותיות דבורו היוצאים מן הפה ולהגיע בהם עד אותיות המחשבה שהם ברצוא ושוב, ואפשר שיצא מן האותיות אל שרשם מגודל ההתלהבות".

אין כאן המכוון בדברינו אלה להגיע בעת התפילה לדרגה זו, הדורשת הרבה עבודה ועמל, אבל הדברים צריכים להטיל עלינו חיל ורעדה שלא נוציא לפחות אף הגה מהפה משך זמן התפילה. זהו בעצם האלי"ף – בי"ת של התפילה שבלעדי זה אין להגיע לשום דרגה. ומכל שכן לדבר דברים בטלים, אפשר לתקן את זה בהחלטה עזה מהיום והלאה להתפלל כראוי מתוך הסיודור ובעת חזרת השי"ץ וקרה"ת לשמוע היטב לא לכלבל ולל להתבלבל. ונזכר כי ה' השומע תפילת כל פה יאזין לקול תפילתנו אמן.

פנינים יקרים

ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (שם כ"ד י"א) ופירש"י היו מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה וקשה, איפכא היה לו לכתוב ויאכלו וישתו ויחזו את האלקים (כלי יקר) אלא בא ללמדינו דאפשר לו לאדם להכנס בפרדס ולראות במראות-אלקים אבל באם הוא לא מופשט מרגשות טבעיים ותענוג עצמי מתוך עבודה של שפלות האדם ופחד עצום פן ירום לבבו בהתענג על ה', אזי הוא מגשם את קדושת האלקות והופך אותה לתענוג גשמי ממש, וזהו, איפא פירוש הכתוב "ויחזו את האלקים" אמנם מדרגה עליונה אבל בלב גס, בלי הכנעה ופחד ואכן התורה מתייחס לזה כאילו אכלו ושתו תאוות-גשמיים והוא אומר "ויאכלו וישתו" ודו"ק.

כל אנ"ש

שיש בידם שיחות

מאמרים, מכתבים וכו'

מתבקשים לשלוח

למערכת

לפי הכתובת

מוסדות יד עזרה

ת.ד. 7199

עבור החברות

בימים הקרובים נתחיל אי"ה בהפצת
כרטיסי הגרלות למפעל קמחא
דפסחא של "יד עזרה" חברים
המעונינים לעזור בהפצת הכרטיסים

יפנו בירושלים למשפחת פרוש

טל. 20-381577

ובבני ברק למשפחת קיפר

טל. 03-792734